

Vak véletlen

VISSZHANG - XLIX. évfolyam 32. szám, 2005. augusztus 12.

Pintér Tibor az elmúlt hónapokban megjelent zenei könyvekről szóló írásának bevezetőjében kitér a könyvpiacra uralkodó állapotokra, és körülbelül arra a megállapításra jut, hogy a magyar könyvesboltokban megjelenő zenei tárgyú kiadványok többsége a vak véletlen válogatásában kerül az olvasóhoz. Igaza van Pintérnek, ma a legtöbb könyvkiadónál valóban hiányzik a kellő szakértelem, a piac ismerete, a gondos, körültekintő válogató munka, amely például a hajdanvolt, a rendszerváltás előtti Zeneműkiadót jellemezte. A piacgazdaság viszonyai közepette a zenei könyvek megjelentetésével járó anyagi kockázatot sokáig nem vállalták a kiadók. És ez volt még a jobbik eset, ennél csak az volt rosszabb, amikor mégis vállalták: iszonyatos pénzekért színes, képes, dilettáns munkák sorát jelentették meg - megtevesztve a zenei témák iránt érdeklődő, de nem eléggé tájékozott embereket, nem utolsósorban pedig elvonva az igényes könyvek elől a vásárlóerőt. E feletti frusztrációmnak magam is többször és több helyen hangot adtam. A helyzet az utóbbi esztendőkből sokat javult, a sok vacak mellett értékes könyvek is felbukkantak, mindent egybevetve azonban tökéletesen igazat kell adnom Pintér Tibornak, alapvető zenei könyvek hiányoznak a könyvespolcunkról.

Ám bármennyire szívemből szól is Pintér Tibor, félig-meddig "érintettként" (röviddel német megjelenése után lektori jelentésemben én javasoltam kiadásra, majd én fordítottam az Európa Könyvkiadónak Brigitte Hamann Winifred Wagner, avagy Hitler és Bayreuth című könyvét, amelyről Pintér Tibor Ex librisében ír), csak a rend kedvéért néhány pontosító megjegyzést szeretnék fűzni az általa leírtakhoz

1. Valakik csúnyán visszaélhettek Pintér Tibor hiszékenységgel, Brigitte Hamann könyve ugyanis nem zenei könyv. Ezért Pintér Tiborral együtt mindenkit lebeszélnek róla, hogy ekként olvassa, főleg pedig hogy ekként írjon róla. Winifred Wagnernek - Siegfried Wagner feleségének, Richard és Cosima Wagner menyének, Wieland és Wolfgang Wagner anyjának - a Bayreuthi Ünnepi Játékok egykori vezetőjének természetesen volt köze a Wagner-kultuszhoz, Bayreuth-hoz, a Wagner-operák előadási hagyományához, a könyvben szó is esik e témákról, a történetek szereplői részben énekesek, karmesterek és rendezők, akik mind valamilyen kapcsolatban álltak Bayreuth-tal, illetve Wagner zenéjével és családjával. Hamann könyve azonban nem erre fókuszál. Soha senkinek nem jutott eszébe, hogy ezt a könyvet egy jól használható, és a magyar könyvpiacra fájdalmasan hiányzó Wagner-életrajz helyett adja ki.

2. Pintér Tibor - mint írja - "túldimenzionált ötletnek" tartja, hogy az Európa megjelentette Brigitte Hamann ezeroldalas könyvét, és nem ért egyet Hamannal azzal a szándékával sem (bár megengedi: "ambiciózus szándékával"), hogy Winifred Wagner teljes életrajzát megírja, nem csupán azt a részt, ami a recenziókat érdekli. (A gyermek- és bakfiskor - mint írja - fájdalom, nem érdekli.) Brigitte Hamann védelmében csupán annyit jegyeznek meg, hogy ő meg úgy gondolta, Winifred Wagner nem akárki: emblemikus figurája volt korának, hosszú életet élt, végigélte szinte az egész XX. századot. Társadalmi helyzete, személyes sorsa, kapcsolatrendszere, bőségesen dokumentált élettörténete, kiterjedt levelezése, a róla készült film- és hangfelvétel pedig árnyalja a képet, segít megértenünk a huszadik század német történetét, a németek viselkedését a hitlerárjában, előtte és utána.

3. Amúgy Brigitte Hamann könyvének alcíme: Hitler és Bayreuth. A történésznő korábban megírta Hitler bécsi éveit a dokumentumok fényében. A Winifred Wagner-könyvben azt a munkát folytatja magánarchívumokban őrzött, részben soha korábban nem publikált források segítségével. Hogy még ezzel a gazdag dokumentumanyaggal sem lehet a recenzens kedvében járni, mi sem mutatja jobban, hogy ez is inkább baj, mint erény: Pintér kiválaszt egy naplőfeljegyzést, elborong azon, hogy vajon van-e ennek

jelentősége, majd ezt a megállapítást teszi: "Mármost a kötet az ehhez hasonló idézetek tengere."

4. Pintér emlékeztet arra is, hogy "mekkora tiltakozás fogadta Daniel Barenboim kísérletét, hogy Wagnert vezényeljen Izraelben, mert Wagner en bloc tiltott gyümölcs a zsidó államban. Barenboim tisztában volt azzal, hogy a mű történeti recepciója nem azonos magával a művel." Ez fillérre stimmel, csak az nem teljesen világos, hogy mit bizonyít ezzel Pintér. Állította ennek valaki is az ellenkezőjét? Vitatkozott ezzel valaki?

Ismerik azt a viccet, amelyikben egy nagy, szőrös pasas kerget egy nőt? Egyre csökken köztük a távolság, a pasas már majdnem utoléri, a nő már a nyakában érzi üldözője leheletét, amikor hirtelen megáll, megfordul, és megkérdezi a rémet:

- Mit akar tőlem?

- Nem tudom, asszonyom, ön álmodik engem!

Pintér Tibornak e helyről kívánok derűsebb álmokat, éber állapotban pedig figyelmes olvasást.

J. Győri László